

IZABELA DZIEWULSKA-GAJ

Spojrzenie na zasadę określoności w kontekście jej źródeł

Streszczenie

Źródła zasady określoności to pierwszy etap poszukiwań odpowiedzi na pytania dotyczące jej celu, rozumienia i praktycznego zastosowania. Podstawą rozważań w tym temacie jest przede wszystkim Konstytucja RP, orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego i znacznie skromniejszy dorobek doktryny, a także literatura z zakresu językoznawstwa, ponieważ zasada określoności ma swój aspekt nie tylko prawny, ale i językowy. Na ten pierwszy składa się zaś zarówno jej relacja do prawa w ogóle, jak i aksjologiczne oraz normatywne jej podstawy.

Zasada określoności jest niewątpliwie zagadnieniem prawnym. Wynika z samego pojęcia prawa, ponieważ określoność jest immanentną cechą prawa, szczególnie prawa pozytywnego, stąd też i jej aspekt językowy. Zasada określoności w swoich aksjologicznych podstawach chroni godność człowieka. Określa bowiem ramy działalności państwa w sferze stanowienia ograniczeń praw i wolności, których ochrona jest nieodłącznym elementem państwa prawnego. Jest również gwarantem realizacji idei *lex est rex*, będącej wyznacznikiem konstytucyjnej klauzuli państwa prawa. By skutecznie chronić obywatela przed omnipotencją państwa, musiała uzyskać rangę zasady konstytucyjnej. By zaś prawo realizowało swój praktyczny cel, norma prawna musi uzyskać swój językowy wymiar. Tak więc zasada określoności, jako kategoria prawna, nie może istnieć poza sferą językową, gdyż określanie to czynność o charakterze przede wszystkim językowym. Ten językowy aspekt zasady określoności pozwala wyznaczyć wyraźną granicę pomiędzy tym, co zgodne, a tym, co niezgodne z prawem, granicę, która stanowi podstawę stosowania zasady *ignorantia iuris nocet*.

Zasada określoności w swoich aksjologicznych podstawach chroni nie tylko godność człowieka, ale i równowagę w funkcjonowaniu państwa. Niespełnienie rygoru określoności w obszarze stanowienia ograniczeń praw i wolności powoduje dezorientację i życie w obawie przed niezidentyfikowanym zagrożeniem oraz w poczuciu, że przyznane jednostce prawa są pozorne. Zasada określoności jako wartość jest więc gwarancją bezpieczeństwa prawnego, a jej realizacja - aktem lojalności organów państwa wobec obywatela. Z tego wynika założenie, iż brak regulacji jest zawsze świadomym działaniem racjonalnego ustawodawcy, zatem milczenie ustawodawcy w kwestii ograniczeń praw oznacza brak tych ograniczeń.

Słowa kluczowe: zasada określoności – *nullum crimen sine lege certa* – bezpieczeństwo prawne – pewność prawa